

Artikel 41 lid 2 WPO

Kan dit artikel ingezet worden voor flexibel onderwijs?

Steeds vaker komen er vragen van ouders of artikel 41 lid 2 Wet op het Primair Onderwijs (WPO) ingezet kan worden voor flexibel onderwijs. Waarbij kinderen staan ingeschreven staan op een basisschool, maar een deel, op afstand, onderwijs volgen (niet gerelateerd aan corona) . Dit kan variëren van één of enkele uren per week tot structureel meerdere dagen. Ouders noemen dit flexi-onderwijs en op de website van de Nederlandse vereniging voor Thuisonderwijs staat deze mogelijkheid beschreven.

Let op! Het gaat in deze notitie niet over kinderen die op basis van een psychische of lichamelijke beperking tijdelijk het onderwijs niet kunnen volgen en waarvoor de school afwijking onderwijstijd kan aanvragen bij de inspectie van het onderwijs.

Mag artikel 41 WPO voor flexi-onderwijs gebruikt worden?

In het oorspronkelijke wetsvoorstel Wet op het basis onderwijs ¹ is in artikel 25 (nu artikel 41 WPO) de volgende tekst opgenomen:

Artikel 25

De leerlingen nemen deel aan alle volgens het schoolwerkplan en de werkschema's voor hen bestemde activiteiten.

Uitleg in de memorie van toelichting over dit artikel is als volgt:

Uitgangspunt is dat de leerlingen alle voor hen bestemde lessen volgen. Anders kunnen de ouders om uiteenlopende redenen besluiten hun kinderen bepaalde lessen niet te laten volgen. Afgezien van het feit dat dit vragen met betrekking tot de leerplicht op kan roepen, zou een dergelijke regeling in organisatorisch opzicht problemen geven voor het bevoegd gezag.

Het schoolwerkplan kan voorzien in een regeling die ten behoeve van individuele leerlingen een bepaalde vrijstelling mogelijk maakt, bijvoorbeeld van deelneming aan lichamelijke oefening. Ook kan het bepalen dat zeer jeugdige kinderen, wie het nog te zwaar valt een hele dag op school te verblijven, gedurende bepaalde schooltijden afwezig mogen zijn.

Leerlingen, voor wie het nodig wordt geacht dat zij deels de school voor basisonderwijs deels een school voor speciaal onderwijs volgen, moeten daartoe de mogelijkheid krijgen via vrijstelling van schooltijden op de basisschool. Het artikel doet een sterk appèl op het verantwoordelijkheidsgevoel en het gezonde verstand van degenen, die bij de vaststelling en de uitvoering van het schoolwerkplan zijn betrokken.

Uitgangspunt moet blijven, dat de leerlingen aan de voor hen bestemde lessen en activiteiten deelnemen. Echter, op de grondslag van in het schoolwerkplan wel omschreven regels moet daarvan kunnen worden afgeweken.

In de eerste nota van wijzigingen is de wettekst gewijzigd naar:

1. De leerlingen nemen deel aan alle volgens het schoolwerkplan en het activiteitenplan voor hen bestemde activiteiten.

2. Het bevoegd gezag kan op verzoek van de ouders een leerling vrijstellen van het deelnemen aan bepaalde activiteiten. Een vrijstelling kan slechts worden verleend indien het schoolwerkplan daarin voorziet, en op gronden daarbij vermeld. Het bevoegd gezag bepaalt bij de vrijstelling welke activiteiten voor de leerling in de plaats komen van die waarvan vrijstelling is verleend. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regelen worden gegeven.

In het verdere wetgevingstraject is er nog gekeken of de Inspectie van het Onderwijs toezicht moet houden op deze eventuele vrijstellingen. Dat voorstel is niet overgenomen.

Anno 2021 geldt de volgende tekst:

1. De leerlingen nemen deel aan alle voor hen bestemde onderwijsactiviteiten, met dien verstande dat die onderwijsactiviteiten voor de leerlingen onderling kunnen verschillen.

2. Het bevoegd gezag kan op verzoek van de ouders een leerling vrijstellen van het deelnemen aan bepaalde onderwijsactiviteiten met uitzondering van de centrale eindtoets of de andere eindtoetsen, bedoeld in artikel 9b. Een vrijstelling kan slechts worden verleend op door het bevoegd gezag vastgestelde gronden. Het bevoegd gezag bepaalt bij de vrijstelling welke onderwijsactiviteiten voor de leerling in de plaats komen van die waarvan vrijstelling is verleend.

Uit het bovenstaande blijkt, dat het uitgangspunt moet zijn dat leerlingen de voor hun bestemde lessen en activiteiten volgen en dat er in uitzonderlijke situaties van afgeweken kan worden.

In artikel 13 WPO betreffende de Schoolgids staat het volgende opgenomen:

1. De schoolgids bevat voor ouders, verzorgers en leerlingen informatie over de werkwijze van de school en bevat in elk geval informatie over:

(....)

f. de rechten en plichten van de ouders, de verzorgers, de leerlingen en het bevoegd gezag, waaronder de informatie over de klachtenregeling, bedoeld in artikel 14, en de gronden voor vrijstelling van het onderwijs, bedoeld in artikel 41, tweede lid.

De gronden voor deze vrijstelling van artikel 41 lid 2 WPO dienen dus in de schoolgids te staan. Een verzoek van ouders, zonder vermelding van die gronden in de schoolgids, kan dus niet gehonoreerd worden. Denk hierbij aan een leerling die alles voor een bepaald vak heeft afgerond voor het hele schooljaar en in plaats daarvan een extra vak mag gaan volgen, onder begeleiding van de school om zo meer uitdaging te krijgen.

In het oorspronkelijke wetsvoorstel wordt de vrijstelling als voorbeeld gekoppeld aan niet deel kunnen nemen aan de gymlessen.

Standpunt Inspectie van het Onderwijs:

Vrijstelling artikel 41 WPO/thuisonderwijs

Met betrekking tot de vraag of artikel 41, tweede lid, van de WPO ingezet kan worden voor flexibel onderwijs, wat inhoudt: ingeschreven staan op een basisschool, maar een deel op afstand onderwijs volgen (niet gerelateerd aan corona). Dit kan variëren van één of enkele uren per week tot structureel meerdere dagen. Ouders noemen dit flexi-onderwijs en op de website van de Nederlandse vereniging voor Thuisonderwijs staat deze mogelijkheid beschreven.

Het antwoord vanuit de Inspectie van het Onderwijs is: Nee, artikel 41 WPO is hier niet voor bedoeld. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat als uitgangspunt geldt dat alle leerlingen de voor hen bestemde lessen volgen. Ware dit niet, dan zouden ouders om uiteenlopende redenen kunnen besluiten hun kinderen bepaalde lessen niet te laten volgen. Als uitzondering is een vrijstelling mogelijk, maar die moet zijn vastgelegd in het beleid van de school. Het gaat dan niet om een vrijstelling in relatie tot de wijze van volgen van het onderwijs als zodanig, maar in relatie tot een specifieke onderwijsactiviteit. Bijvoorbeeld vrijstelling van deelneming aan lichamelijke opvoeding voor kinderen met een fysieke beperking. Deze leerlingen krijgen dan een vervangende onderwijsactiviteit. Een ander voorbeeld zijn zeer jeugdige kinderen, voor wie het nog te zwaar valt een hele dag op school te verblijven.

Uitgangspunt van de wetgever is dat leerlingen onderwijs op school volgen. Het moet daarbij gaan om fysiek onderwijs. In jurisprudentie is dit bevestigd. In het normale taalgebruik betekent schoolbezoek: het gaan naar een gebouw waar onderwijs wordt gegeven. Dit is dus een andere plek dan de eigen woning; de eigen woning wordt immers niet geregeld bezocht, daar wordt in gewoond. Bovendien wordt op een school niet alleen les gegeven, maar is het ook een plaats waar leerlingen samenkomen. Gelet op de geschiedenis van de totstandkoming van de Leerplichtwet kan de

leerplicht slechts worden vervuld aan een school die van een van de privésfeer te onderscheiden gemeenschap vormt en waar tussen leerlingen onderling interactie kan plaatsvinden. Thuisonderwijs is op dit moment dus geen wettelijke manier om aan de leerplicht te voldoen, artikel 41 WPO biedt hiervoor geen grondslag.

Is er dan helemaal geen flexibel onderwijs mogelijk binnen het primair onderwijs?

Vanaf het schooljaar 2020-2021 kunnen twintig scholen uit het primair onderwijs meedoen aan een experiment om flexibeler om te gaan met de invulling en organisatie van onderwijstijd. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil hiermee onderzoeken of flexibele onderwijstijden de kwaliteit van onderwijs op de langere termijn kan verbeteren.

Scholen konden zich tussen 1 april 2020 en 1 mei 2020 aanmelden voor het Experiment Ruimte in Onderwijstijd. De duur van het experiment is vijf schooljaren. Meer informatie over het aanmelden is te vinden op de [website](#) van het ministerie van OCW. Deelnemende scholen krijgen meer vrijheid rond het aantal, de lengte en de planning van vakanties en schoolweken korter dan vijf dagen. Daarbij mogen zij een beperkt deel van de onderwijstijd door een andere professional laten invullen. Dit kan alleen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag en in samenspraak met het schoolteam.

Om in aanmerking te komen gelden een aantal belangrijke voorwaarden; een goed doordacht plan passend bij de onderwijsvisie, goede onderwijskwaliteit, waarborging van kansengelijkheid en instemming van de medezeggenschapsraad.

Scholen die onder deze pilot vallen hebben dus de mogelijkheid om meer flexibiliteit in het onderwijs te bieden, maar ook alleen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag en slechts een beperkt deel in te laten vullen door een professional. Dit is dan niet automatisch een ouder. Deze pilot loopt tot 1 augustus 2025.

Conclusie

- Er is slechts beperkte mogelijkheid om af te wijken van een verplicht onderwijsprogramma in het primair onderwijs. Dit is veelal gerelateerd aan situaties waarbij een leerling niet in staat is om het voor hem geldende onderwijsprogramma te volgen. Op verzoek van ouders kan er dan vrijstelling worden verleend en wordt er wel onderwijs aangeboden dat door het bevoegd gezag wordt bepaald, waarmee wordt voldaan aan de verplichte onderwijstijd.
- Individuele aanvragen waarvoor geen grondslag is in de schoolgids, moeten worden afgewezen. Een deel of groot deel van het onderwijsprogramma laten vervangen voor afstandsonderwijs kan ook niet.
- Het betreft hier geen situaties waarbij er sprake is van een combinatie van onderwijs en zorg want daar kunnen scholen afwijking onderwijstijd voor aanvragen.
- Scholen die deelnemen aan de pilot hebben meer flexibiliteit, maar dit moet voldoen aan voorwaarden waar de inspectie van het onderwijs streng op toeziet.